

Polska i My

Biuletyn Szkoły Języka Polskiego im. Jana Pawła II w Sao Paulo

A "Polônia e Nós" - Boletim da Escola de Língua Polonesa João Paulo II em São Paulo

Ano 6 n° 4

Jul-Set/2015

Z cyklu "Dzieje literatury polskiej" LITERATURA WSPÓŁCZESNA

Da série "História da literatura da Polônia" LITERATURA CONTEMPORÂNEA

Pojęcie „literatura współczesna” jest bardzo pojemne oraz wieloznaczne. Mówiąc o literaturze współczesnej mamy na myśli zjawiska, które wystąpiły w życiu literackim po 1939 roku. W tym okresie literatura rozwija się bowiem w sposób wielokulturowy i wielonurtowy. Jej jednoznaczny podział w zasadzie jest niemożliwy, a jednym z największych utrudnień jest ewidentne rozróżnienie polskiej literatury na krajową i emigracyjną. Zjawisko to nasiliło się w latach 1945-1989. Także życie literackie w kraju nie było jednorodne. Oprócz literatury oficjalnej istniał tak zwany „drugi obieg”. Była to twórczość nielegalna, ukazująca się poza cenzurą.

Zarówno podział na literaturę emigracyjną jak i krajową oraz drugi na literaturę pierwszego i drugiego obiegu literackiego po roku 1989 znikają, czyli po upadku systemu komunistycznego w Polsce i wynikającej z klęski totalitaryzmu likwidacji cenzury.

Większość historyków literatury skłania się do umownego podziału współczesnej literatury polskiej, który oparty został na przełomowych wydarzeniach historycznych, mających konsekwencje w twórczości pisarzy i poetów.

Periodyzacja, czyli podział na okresy literatury polskiej, po roku 1939 wygląda więc następująco:

Faza 1- literatura lat wojny i okupacji, okres 1939-1945;

Faza 2 - tak zwany „świt pokoju”, krótki okres przepełniony euforią po odzyskaniu niepodległości, okres 1945-1948;

Faza 3 - socrealizm, realizm socjalistyczny, okres 1949-1955;

Faza 4 - przełom październikowy, tak zwana odwilż, później „nasza mała stabilizacja”, okres 1956-1968;

Faza 5 - propaganda sukcesu, do wydarzeń sierpniowych i powstanie „Solidarności”, okres 1968-1980;

Faza 6 - stan wojenny w Polsce oraz literatura Polski suwerennej, upadek systemu komunistycznego w Polsce, koniec cenzury, okres po 1981 roku.

O conceito "literatura contemporânea" é muito amplo, bem como ambíguo. Ao discorrer sobre literatura contemporânea estamos nos referindo aos fenômenos que ocorreram na vida literária após 1939. Durante este período, a literatura desenvolve-se de uma maneira multicultural e com várias tendências. Sua divisão, basicamente, é impossível e uma das maiores dificuldades é a distinção óbvia da literatura polonesa como nacional e da emigração. Este fenômeno é agravado nos anos 1945-1989. A vida literária no país também não era homogênea. Além da literatura oficial existia a chamada literatura de “circulação secundária”. Era um trabalho ilegal, que estava fora do alcance da censura.

Da mesma forma, a divisão da literatura na emigração e a nacional, bem como uma segunda divisão como literatura de circuito primário e secundário, após 1989, desaparecem, ou seja, após a queda do regime comunista na Polônia e a eliminação natural da censura totalitária.

A maioria dos historiadores da literatura concorda quanto à divisão da literatura polonesa contemporânea, baseada em eventos históricos novos, que têm consequências nas obras dos escritores e poetas.

A periodização, que é a divisão em períodos da literatura polonesa depois de 1939, é mostrada da forma seguinte:

Fase 1 - literatura dos anos de guerra e ocupação, de 1939 a 1945;

Fase 2 - o assim chamado “alvorecer da paz”, um período curto cheio de euforia após a independência, de 1945 a 1948;

Fase 3 - ‘sorealismo’, realismo socialista, de 1949-1955;

Fase 4 - limiar do mês de outubro, o assim denominado degelo, depois “nossa pequena estabilização”, de 1956 a 1968;

Fase 5 - propaganda de sucesso de ocorrências de agosto e o surgimento do movimento “Solidariedade”, de 1968 a 1980;

Fase 6 - a lei marcial na Polônia assim como a literatura da Polônia soberana, a queda do regime comunista na Polônia e o fim da censura, após 1981.

cd. str. 2

cont. pág 2

LITERATURA LAT WOJNY I OKUPACJI: 1939-1945

Pomimo niesprzyjających okoliczności literatura rozwija się, choć w rozproszeniu. Wielu pisarzy opuściło kraj i tworzyli na emigracji. Twórcy z kręgu Skamandra na Zachodzie: w Anglii i w Ameryce, na Wschodzie powstaje literatura łagrowa i żołnierska, w kraju rozwija się konspiracyjne życie kulturalne. W Anglii tworzą A Słonimski, M. Pawlikowska-Jasnorzewska, w Nowym Jorku przebywali; J. Tuwim, K. Wierzyński, J. Lechoń. W. Gombrowicz znalazł się w Ameryce Południowej. W Związku Radzieckim byli: W. Broniewski, A. Wat, G. Herling-Grudziński. Niektórzy z nich opuścili ZSRR i wraz z armią gen. Andersa dotarli do Włoch. Tutaj powstał Instytut Literacki i związane z nim czasopismo „Kultura” przeniesione potem do Francji. Inne oblicze literatury krajowej ukształtowali poeci debiutujący w czasie wojny. Skupiali się oni wokół konspiracyjnych czasopism, gdzie formułowali swój program opozycyjny wobec literatury 20-lecia międzywojennego. Atakowali Skamandrytów i Awangardę, najbliżsi byli im katastrofiści lat trzydziestych: Cz. Miłosz, J. Czechowicz. Najwybitniejsi młodzi pisarze krajowi to T. Gajcy, K.K. Baczyński, A. Trzebiński, W. Bojarski, Z. Stroński, T. Borowski.

LATA POWOJENNE: 1945-1948

Był to okres przejściowy, czas dyskusji o przyszłym kształcie literatury, jeszcze względnie pluralistyczny. Czasopisma „Kuźnica” i „Odrodzenie” głoszą postulat literatury marksistowskiej i radykalny program społeczny. „Tygodnik Powszechny” skupia inteligencję katolicką. Literackie dokonania tego czasu to świetna lektura, będąca podsumowaniem doświadczeń wojennych. Należą do niej tomy poezji *Ocalenie* Cz. Miłosza, *Niepokój* T. Różewicza, *Pożegnanie z Marią* T. Borowskiego, *Medaliony* Z. Nałkowskiej. W dyskusję o nowej literaturze włączył się *Traktatem moralnym* Miłosz, swoimi liryczno-groteskowymi wierszami, K.I. Gałczyński oraz *Popiołem i diamentem* J. Andrzejewski. Londyńskie „Wiadomości” reprezentowały stanowisko izolacji od kraju i zamknięcia się w kręgu problemów emigracyjnego życia. Paryska „Kultura” deklarowała zainteresowanie problemami krajowymi i żywy kontakt z literaturą światową.

SOCREALIZM: 1949-1955

Zjazd Związku Literatów Polskich w 1949 roku, w Szczecinie zapoczątkował czas socrealizmu w literaturze polskiej. Oznaczało to uzależnienie kultury od wzorców radzieckich, twórczość Majakowskiego, powieść produkcyjna, i odcięcie się od sztuki Zachodu. Okres ten nie zaowocował ciekawymi utworami i doprowadził do obecnych we współczesnej literaturze nurtów rozrachunkowych, dylematów i dramatów pisarskiego sumienia. Śmierć Stalina, w 1953 roku zapoczątkowała

cd. str. 3

LITERATURA DOS ANOS DA GUERRA E OCUPAÇÃO: 1939 A 1945

Apesar das circunstâncias adversas, a literatura desenvolve-se, embora dividida. Muitos escritores deixaram o país e permanecem no exílio. Os criadores do círculo Skamandra, no Ocidente: na Inglaterra e na América do Norte; no Leste, é formada a literatura de campos de trabalhos forçados e a militar, e na Polônia desenvolve-se uma vida cultural conspiratória. Na Inglaterra escrevem A. Słomiński, M. Pawlikowska-Jasnorzewska; em Nova Iorque J. Tuwim, K. Wierzyński e J. Lechoń. W. Gombrowicz estava na América do Sul. Na União Soviética estavam: Broniewski, A. Watt e G. Herling-Grudziński. Alguns deles deixaram a União Soviética e, juntamente com o exército do General Anders seguem para a Itália. Aqui foi criado o Instituto Literário e com ele estava relacionado o periódico “Cultura” que, em seguida, mudou-se para a França. A outra fase da literatura nacional foi formada pelos poetas, que estrearam durante a guerra. Eles fixavam-se em torno das revistas clandestinas, nas quais formulavam sua oposição à literatura dos anos 20, período entre guerras. Atacavam os Skamandristas e a vanguarda, e os mais próximos deles estavam os catastrofistas da década de 30: Cz. Miłosz e J. Czechowicz. Os escritores jovens mais evidentes no país foram: T. Gajcy, K.K. Baczyński, A. Trzebiński, W. Bojarski, Z. Stroński e T. Borowski.

ANOS DO PÓS-GUERRA: 1945-1948

Este foi um período de transição, tempo de debate sobre o futuro da literatura, mesmo que relativamente pluralista. As publicações “Kuźnica” e “Odrodzenie” pregam o postulado literário marxista e um programa social radical. “Tygodnik Powszechny” reúne a inteligência católica. Os feitos literários da época são uma ótima leitura, como resumo da experiência de guerra. Estes incluem volumes de poesia como *A salvação* de Cz. Miłosz, *Ansiedade* de T. Różewicz, *Despedida de Maria* de T. Borowski, *Medalhões* de Z. Nałkowski. Cz. Miłosz entrou na discussão sobre a nova literatura com o *Tratado moral*, com seus versos lírico-grotescos, assim como K.I. Gałczyński e J. Andrzejewski com *Com a Cinza e o Diamante*. A publicação “Wiadomości” de Londres mostrava uma posição de isolamento do país e encerrava-se no círculo dos problemas da emigração. Em Paris, o periódico “Cultura”, expressava interesse nas questões nacionais da Polônia e um contato aberto com a literatura mundial.

SOCREALISMO: 1949-1955

Em 1949, o encontro da Associação dos Escritores Poloneses em Szczecin iniciou a fase do Realismo Socialista na literatura polonesa. Isto significava uma cultura dependente dos padrões e da criatividade soviética, uma produção de Majakowski, um conto produtivo, e afastamento da arte Ocidental. Este período

cont. pág. 3

Cd. – Literatura Współczesna	Cont. – Literatura Contemporânea
<p>okres odwilży. Złagodzeniu uległ terror wobec przeciwników politycznych. Złagodniała też cenzura, pojawiły się utwory odchodzące od socrealizmu, np. <i>Poemat dla dorosłych</i> A. Ważyka. W tym czasie znakomicie rozwijała się literatura emigracyjna. Ukazują się <i>Korzec maku</i> K. Wierzyńskiego, <i>Inny świat</i> G. Herlinga-Grudzińskiego, <i>Trans-Atlantyk i Ślub</i> W. Gombrowicza. W „Kulturze” zaczął się ukazywać jego Dziennik. Prozą wychodzą utwory Cz. Miłosza: <i>Zniwolony umysł, Dolina Issy, Zdobyć władzę</i>.</p>	<p>não resultou em obras interessantes e levou a dilemas e dramas de consciência na literatura contemporânea atual. A morte de Stalin, em 1953, marcou o início de um período de degelo. Ocorreu o relaxamento da censura, surgiram obras afastadas do socrealismo como o <i>Poema para adultos</i> de A. Ważyk. Naquela época, a literatura no exílio desenvolvia-se brilhantemente. Aparecem <i>Raiz de papoula</i> de K. Wierzyński, <i>Outro mundo</i> de G. Herling-Grudziński, <i>O transatlântico e o casamento</i> de W. Gombrowicz. No periódico “Cultura” começou a aparecer o seu Diário. Começam a aparecer obras de Cz.. Miłosz: <i>A mente cativa, O vale Issy, A conquista do poder</i>.</p>
<p>NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA HISTORYCZNE I ARTYSTYCZNE W LATACH 1956-1968</p>	<p>EVENTOS HISTÓRICOS E ARTÍSTICOS MAIS IMPORTANTES NOS ANOS 1956-1968</p>
<p>Lata 1956-1968 to okres literatury współczesnej zamknięty ważnymi wydarzeniami historycznymi. Z jednej strony interwencja radziecka na Węgrzech i przełom październikowy w Polsce, z drugiej zaś interwencja wojsk układu warszawskiego w Czechosłowacji oraz wydarzenia marcowe w Polsce. Czas między latami 1956 a 1968 nazywany jest często okresem „naszej małej stabilizacji”. Rozpoczął go zorganizowany, w lutym 1956 roku XX zjazd Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego w Moskwie. Na tym zjeździe nowy przywódca ZSRR Nikita Chruszczow wygłosił tajny referat potępiający kult jednostki. Chodziło oczywiście o Józefa Stalina i tzw. „okres błędów i wypaczeń”. Od tego momentu, tak zresztą zaczęto nazywać czasy stalinowskie.</p>	<p>Nos anos 1956-1968 ocorreram os acontecimentos históricos e artísticos mais importantes. Por um lado, a intervenção soviética na Hungria e o avanço em outubro na Polónia, por outro lado, a intervenção das tropas do Pacto de Varsóvia na Checoslováquia e os eventos de março na Polónia. O período entre os anos de 1956 e 1968 é chamado, com frequência, de “nossa pequena estabilização”. Foi iniciado por organização do 20° Congresso do Partido Comunista em Moscou, em fevereiro de 1956. Nessa reunião, o novo líder da União Soviética, Nikita Khrushchev, divulgou um relatório secreto condenando o culto à personalidade. Referia-se, é claro, a Joseph Stalin e o assim chamado “período de erros e distorções”. Desta data em diante, tiveram início os então tempos stalinistas.</p>
<p>W marcu 1956 roku umiera w Moskwie, związany z NKWD, polski prezydent Bolesław Bierut. Jego śmierć daje początek odwilży w Polsce. W czerwcu 1956 roku, w Poznaniu dochodzi do pierwszych po wojnie wystąpień i manifestacji społeczeństwa, krwawo stłumionych przez milicję. W październiku tego roku odbywa się VIII Plenum PZPR, na którym to Partia deklaruje złagodzenie kursu. Do władzy wraca W. Gomułka, który choć niechętny inteligencji, zezwała na niezależny od PZPR rozwój literatury i sztuki. Na fali tej odwilży powstają pierwsze niezależne instytucje kulturalne. Należą do nich; inteligencki <i>Klub Krzywego Koła</i>, <i>Studencki Teatr Satyryków</i>, <i>Piwnica pod Baranami</i>, <i>Bim-Bom</i> i liczne kluby jazzowe. Jazz jako muzyka „zgniętego imperializmu” był muzyką niechętnie przyjmowaną przez komunistyczną władzę. Wydarzenia czerwcowe w kraju znajdują swe odbicie w życiu literackim. Po roku 1956 debiutuje cała masa poetów tej rangi co Miron Bartoszewski, tom wierszy <i>Obroty rzeczy</i> 1956; Zbigniew Herbert zbiór poezji <i>Struna światła</i> 1956; tzw. debiut spóźniony, Stanisław Grochowiek / tom poetycki <i>Ballada rycerska</i> 1956; debiutancki tom opowiadań wydaje także Marek Hłasko, <i>Pierwszy krok w chmurach</i> 1956.</p>	<p>Em março de 1956, morre em Moscou, o presidente polonês Bolesław Bierut ligado à NKWD. Sua morte dá origem ao degelo na Polónia. Em junho de 1956, em Poznań - Polónia ocorrem as primeiras manifestações sociais depois da guerra, abafadas pela milícia. Em outubro deste mesmo ano acontece o VIII Plenum do PZPR, no qual o Partido declara um relaxamento. Volta ao governo W. Gomułka, embora relutante com a inteligência, permite o desenvolvimento independente do PZPR da literatura e da arte. Na onda deste degelo surgem as primeiras instituições culturais independentes. Estas incluem: o <i>Klub Krzywego Koła</i>, <i>Studencki Teatr Satyryków</i>, <i>Piwnica pod Baranami</i>, <i>Bim-Bom</i> e muitos clubes de jazz. O jazz, considerado música „do imperialismo perdido”, era mal aceita pelas autoridades comunistas. Os eventos de junho no país se refletem na vida literária. Após 1956, muitos poetas debutam como: Miron Bartoszewski, com o primeiro volume de <i>Obroty rzeczy</i>, 1956; Zbigniew Herbert, com a coleção de poesias <i>Struna światła</i>, 1956; Stanisław Grochowiek estreia tardiamente com o tomo poético <i>Ballada rycerska</i>, 1956; e, Marek Hłasko com o tomo de estreia de contos, <i>Pierwszy krok w chmurach</i>, 1956.</p>
<p>Nadzieje, jakie intelektualisci wiązali z osobą Gomułki, dość szybko okazały się złudne. Już w 1957 roku zaczęły się pierwsze prześladowania myśli niezależnej. Nastąpiło przejęcie „Tygodnika Powszechnego” przez komunistyczno-faszystyczny PAX</p>	<p>As esperanças que os intelectuais associavam com a pessoa de Gomułka, logo mostraram ser falsas. Já em 1957 foi iniciada a primeira perseguição do pensamento</p>

oraz likwidacja „Po Prostu”. W kraju często dochodziły brutalne tłumienia przez milicję wystąpień robotniczych. W latach 60 zlikwidowano Klub Krzywego Koła, miały miejsce coraz częstsze ingerencje cenzury, część pisarzy objęto absolutnym zakazem druku.

Czołowi intelektualiści polscy, w marcu 1964 roku - jako protest przeciwko prześladowaniom - napisali do premiera Cyrankiewicza tak zwany *List 34*. Jego sygnatariuszami byli między innymi: Maria Dąbrowska, Antoni Słonimski, Paweł Jasienica, Jerzy Andrzejewski, Władysław Tatarkiewicz, Melchior Wańkowicz, Karol Estreicher.

Lata 60. to również pewne oznaki polepszenia sytuacji gospodarczej kraju. Wielu Polaków odczytało to jako sukces systemu i kres własnych ambicji. Postawy takie znalazły wyraz w literaturze, gdzie zaczęła dominować proza określana mianem „małego realizmu”. Była to głównie twórczość bez większych ambicji artystycznych czy politycznych. Stan w jakim znajdowało się polskie społeczeństwo doskonale określił Różewicz, tytułując jedną ze swoich sztuk *Nasza mała stabilizacja*.

Styczeń 1968 roku stał się kolejnym przełomem. Nastąpiło zdjęcie przez Władysława Gomułkę - *Dziadów* w reżyserii Kazimierza Dejmka. Powodem oficjalnym był protest ambasady radzieckiej z powodu rzekomo antyrosyjskiej wymowie dramatu. Protestowano przeciwko cenzurze, brakowi swobód obywatelskiej i politycznych w kraju. Wystąpienia te, na początku marca 1968 roku zostały brutalnie stłumione przez milicję i inne służby. Manifestacje, agresywne hasła antysemickie i prześladowania były powodem opuszczenia kraju przez około 13 tysięcy osób pochodzenia żydowskiego. Aresztowano wówczas między innymi Adama Michnika i Jacka Kuronia. W tym czasie doszło do głosu nowe pokolenie twórców, określane mianem Nowej Fali. Byli to głównie poeci debiutujący tuż przed rokiem 1968, np. Ewa Lipska - *Wiersze 1967* albo Stanisław Barańczak - zbiór poezji *Korekta twarzy*. Do Nowej Fali zalicza się także Adama Zagajewskiego, Ryszarda Krynickiego oraz Juliana Kornhausera.

NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA HISTORYCZNE I ARTYSTYCZNE W LATACH 1968 - 1980

Jest to w polityce polskiej okres propagandy sukcesu. Kolejne konfrontacje z komunistyczną władzą nastąpiły bardzo szybko. W grudniu 1970 roku pogłębiający się kryzys społeczno-gospodarczy doprowadził do fali strajków, które ogarnęły całe Wybrzeże. 17 grudnia milicja dokonała krwawej masakry idących do pracy w stoczni robotników w Gdyni. W Szczecinie doszło do podpalenia budynku KW PZPR. Koniec roku 1970 przyniósł zmiany w rządzie, od władzy odsunięty został W. Gomułka, a „u steru” znalazła się ekipa E. Gierka. Nastąpiło pozorne polepszenie sytuacji ekonomicznej kraju, co spowodowało gigantyczne zadłużenie Polski na

cd. str. 5

independente. Ocorreu a aceitação da publicação "Tygodnik Powszechny" pelo PAX comuno-fascista e a liquidação da publicação "Po prostu". Na Polónia muitas vezes ocorria uma repressão brutal pela polícia das manifestações dos trabalhadores. Nos anos 60 foi liquidado o *Klub Krzywego Koła*, e com mais frequência aconteciam ingerências da censura, e parte dos escritores foi proibida de publicar.

Os intelectuais mais importantes, em março de 1964 – como protesto contra as perseguições – escreveram para o premiê Cyrankiewicz a assim chamada Carta 34. Seus signatários foram, entre outros: Maria Dąbrowska, Antoni Słonimski, Paweł Jasienica, Jerzy Andrzejewski, Władysław Tatarkiewicz, Melchior Wańkowicz, Karol Estreicher.

Os anos 60 também foram alguns sinais de melhoria da situação econômica do país. Muitos poloneses consideraram isso como sucesso do sistema e um limite para suas próprias ambições. Tais atitudes refletiram-se na literatura, na qual começou a dominar a prosa chamada “pequeno realismo”. Foi, sobretudo, um trabalho sem grandes ambições artísticas ou políticas. O estado em que se encontrava o povo polonês foi impecavelmente descrito por Różewicz, intitulando uma de suas peças como “Nossa pequena estabilização”.

Em janeiro de 1968, ocorreu a crise subsequente. Władysław Gomułka cancelou a apresentação da obra *Dziady* dirigida por Kazimierz Dejmek. O motivo oficial foi o protesto da embaixada soviética que alegou que esta peça era anticomunista. Ocorreram protestos contra a censura e a falta de liberdades civis e políticas no país. Essas manifestações, no início de março de 1968, foram brutalmente reprimidas pela polícia e outros serviços. Manifestações, *slogans* antissemitas violentos e perseguições foram a razão para que cerca de 13 mil pessoas de ascendência judaica deixassem o país. Foram presos, em seguida, entre outros: Adam Michnik e Jacek Kuroń. Nessa época, apareceram as vozes de uma nova geração de artistas, conhecidas como a Nova Onda. Eram, em sua maioria, poetas que estrearam antes de 1968, por exemplo: Ewa Lipska com *Poemas*, 1967, ou Stanisław Barańczak com uma coletânea de poesias, *A correção da face*. Na Nova Onda também se inclui Adam Zagajewski, Ryszard Krynicki bem como Julian Kornhauser.

EVENTOS HISTÓRICOS E ARTÍSTICOS MAIS IMPORTANTES NOS ANOS 1968-1980

Na política polonesa, este é o período da propaganda sobre o sucesso. Os confrontos com a autoridade comunista, que se sucederam, ocorreram muito rapidamente. Em dezembro de 1970, o aprofundamento da crise socioeconômica levou a uma onda de greves, que envolvia toda a região de Wybrzeże (no litoral norte). Em 17 de dezembro, a milícia promoveu um massacre sangrento dos que estavam indo trabalhar no estaleiro em Gdynia. Em Szczecin aconteceu o

cont. pág. 5

Zachodzie oraz ogromne uzależnienie polityczno-gospodarcze od ZSRR. Oficjalna propaganda informowała o kolejnych sukcesach ekonomicznych rządu ale coraz mocniejszy stawał się terror tajnych służb komunistycznych oraz cenzura. W 1976 roku gwałtowne podwyżki cen stały się przyczyną kolejnych protestów, tym razem robotników w Radomiu, Ursusie, Płocku, Warszawie i Poznaniu. Ich wystąpienia zostały jednak brutalnie stłumione przez milicję.

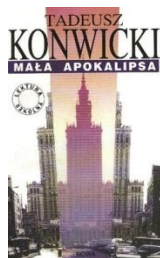
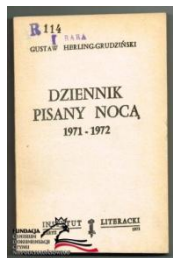
W marcu 1976 roku powstał w Warszawie Komitet Obrony Robotników, KOR, pierwsza po wojnie organizacja opozycyjna o zasięgu ogólnokrajowym.

Przełom lat 70. i 80. przynosi kilka ważnych wydarzeń. W dniach 2-10 czerwca 1979 roku papież Jan Paweł II odbywa swą pierwszą pielgrzymkę do Polski. W sierpniu 1980 wybucha wielki strajk w Stoczni Gdańskiej, 9 października Czesław Miłosz dostaje Literacką Nagrodę Nobla, a związek zawodowy „Solidarność” liczy już 10 milionów członków.

Polska literatura okresu 1968-1980 wyraźnie jest podzielona na twórczość krajową i emigracyjną.

W kraju ukazały się między innymi: *Pamiętnik z powstania warszawskiego* Mirona Białoszewskiego 1970, *Konopielka* Edwarda Redlińskiego 1973, *Austeria* Juliana Strykowskiego 1973, *Kronika wypadków miłosnych* Tadeusza Konwickiego 1974, dramat *Emigranci* Sławomira Mrożka 1975. Kolejne tomy poezji wydają: Jarosław Iwaszkiewicz, Mieczysław Jastrun, Wiesława Szymborska, Ewa Lipska, Anna Kamińska, Stanisław Barańczak, Adam Zagajewski, Rafał Wojaczek oraz Tomasz Jastrun.

Na emigracji ukazała się: powieść *Dolina Issy* Czesława Miłosza oraz jego eseje, *Prywatne obowiązki i Dziennik pisany nocą* Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. W kraju, w tak zwanym „drugim obiegu” czyli bez cenzury wydane zostają: *Traktat poetycki*, *Traktat moralny*, *Zniewolony umysł* Czesława Miłosza, *Miazga* Jerzego Andrzejewskiego, *Kompleks polski* oraz *Mała apokalipsa* Tadeusza Konwickiego. Wspomnieć też trzeba *Wspomnienia starobielskie* Józefa Czapskiego.

NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA HISTORYCZNE i ARTYSTYCZNE PO 1981 ROKU

13 grudnia 1981 roku wprowadzono stan wojenny. Z założenia miał on pomóc komunistom utrzymać się przy władzy, paradoksalnie zaś - przyczynił się do upadku

cd. str. 6

incêndio no edifício do KW PZPR (Comitê do Partido dos Trabalhadores). O final do ano de 1970 trouxe uma mudança no governo; W. Gomułka foi deposto e “o leme” do poder foi ocupado pela equipe de E. Gierek. Houve uma aparente melhora da situação econômica do país, o que resultou em uma dívida polonesa gigante no Ocidente e uma enorme dependência política e econômica da União Soviética. A propaganda oficial informava sobre os sucessos econômicos subsequentes do governo, mas o terror dos serviços secretos comunistas assim como a censura tornavam-se mais intensos. Em 1976, os preços aumentaram rápido e tornaram-se a causa de mais protestos, desta vez em Radom, Ursus, Płock, Varsóvia e Poznań. Foram brutalmente reprimidos pela polícia.

Em março de 1976, formou-se em Varsóvia o Comitê de Defesa dos Trabalhadores, KOR, a primeira organização após a guerra de alcance nacional.

A virada da década de 70 e 80 traz vários eventos importantes. De 2 a 10 de junho de 1979, o Papa João Paulo II faz sua primeira peregrinação para a Polônia. Em agosto de 1980, irrompe uma grande greve no estaleiro de Gdańsk; em 9 de outubro, Czesław Miłosz recebe o prêmio Nobel de Literatura; e, o sindicato "Solidariedade" já conta com 10 milhões de membros.

A literatura da Polônia no período de 1968 a 1980 é claramente dividida em literatura nacional e da emigração.

Na Polônia apareceram, entre outros: *O Diário do Levante de Varsóvia* de Miron Białoszewski, 1970; *Konopielka* de Edward Redliński, 1973; *Austeria* de Julian Strykowski, 1973; *A Crônica dos Acidentes Amorosos* de Tadeusz Konwicki, 1974; o drama *Emigrantes* de Sławomir Mrożek, 1975. Volumes subsequentes de poesias são publicadas por: Jarosław Iwaszkiewicz, Mieczysław Jastrun, Wiesława Szymborska, Ewa Lipska, Anna Kamińska, Stanisław Barańczak, Adam Zagajewski, Rafał Wojaczek e Tomasz Jastrun.

No exílio apareceu: o romance *O Vale de Issy* de Czesław Miłosz e seus ensaios; *Obrigações pessoais e Diário escrito durante a noite* de Gustav Herling-Grudziński. Na Polônia, em publicações da assim chamada “2ª circulação”, isto é, sem censura são publicados: *O tratado poético*, *O tratado moral* e *A mente em cativeiro* de Czesław Miłosz; *A polpa* de Jerzy Andrzejewski; *Complexo polonês* e o *Pequeno apocalipse* de Tadeusz Konwicki. Também é preciso mencionar *As memórias da antiga Bielsko* de Józef Czapski.

EVENTOS HISTÓRICOS E ARTÍSTICOS MAIS IMPORTANTES APÓS 1981

Em 13 de dezembro de 1981, foi introduzida a lei marcial. Em princípio deveria ajudar os comunistas a permanecer no poder e, paradoxalmente, contribuiu para

cont. pág. 6

Cd. – Literatura Współczesna	Cont. – Literatura Contemporânea
<p>totalitaryzmu w Polsce. Stan wojenny zahamował przemiany demograficzne w kraju, doszło do internowania wielu działaczy „Solidarności”. Miała miejsce masakra protestujących robotników w kopalni „Wujek”. Wielu twórców zmuszonych zostało do wydawania swoich dzieł w „drugim obiegu” Tadeusz Konwicki <i>Wschody i zachody słońca</i> oraz <i>Rzeka podziemna, podziemne ptaki</i>, Marek Nowakowski <i>Raport o stanie wojennym</i>, lub też na emigracji Czesław Miłosz, Hanna Krall, Stanisław Barańczak.</p> <p>Po roku 1989, okrągły stół i pierwsze, częściowo wolne wybory i likwidacji cenzury mamy do czynienia z połączeniem literatury krajowej i emigracyjnej.</p> <p>Lata 1989 i obecne, to już literatura Polski suwerennej.</p> <p>I chyba jeden z naszych największych wieszczów miał rację mówiąc: „Cała nasza literatura wyrosła, wykwitła z jednego słowa...Ojczyzna”.</p> <p style="text-align: right;">Na podstawie: Literatura Polska, PIW, 1993 i inne źródła internetowe Opracowała: prof. Barbara Rżyski</p>	<p>o colapso do regime totalitário na Polônia. A lei marcial freou as modificações demográficas no país, e chegou o momento em que muitos ativistas do “Solidariedade” foram presos. Ocorreu o massacre de trabalhadores da mina “Wujek” que protestavam. Muitos autores foram forçados a publicar suas obras em “2ª circulação” como <i>Nascimentos e pores do sol</i> e <i>Rio subterrâneo, aves subterrâneas</i> de Tadeusz Konwicki, e <i>Relatório sobre o estado de guerra</i> de Marek Nowakowski; no exílio também publicaram: Czesław Miłosz, Hanna Krall e Stanisław Barańczak</p> <p>Após 1989, a mesa-redonda e as primeiras eleições parcialmente livres, bem como a eliminação da censura, criam uma combinação de literatura escrita no país e aquela escrita no exílio.</p> <p>De 1989 até o presente, a literatura da Polônia já é de uma nação livre e soberana.</p> <p>Um dos nossos maiores sábios estava certo ao dizer: “Toda a nossa literatura se desenvolveu e floresceu a partir de uma palavra... Pátria”.</p> <p style="text-align: right;">Fundamentado em: Literatura Polska, PI, 1993 e outras fontes da internet Redigiu. Profa. Barbara Rżyski</p>

Najważniejsze wydarzenia i rocznice (VII - IX/15) - Principais eventos e aniversários (jul.-set./15)

W Polsce (na Polónia)	
01 / 08	<i>Rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego 1944 r.</i> (Aniversário do Levante de Varsóvia, em 1944)
15 / 08	<i>Święta państwowe i kościelne</i> – (Comemorações nacionais e religiosas): <i>95. Rocznicą „Cudu nad Wisłą” (wojna polsko-bolszewicka 1920r.)</i> (95º Aniversário do ‘Milagre sobre o Vístula’ - guerra polono-soviética, em 1920); <i>Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny</i> (Assunção da Santíssima Virgem Maria); <i>Święto Wojska Polskiego</i> (Dia do Exército da Polónia)
1/09	<i>76. Rocznicą napaści Niemiec hitlerowskich na Polskę i Początek II wojny światowej</i> (76º Aniversário da invasão da Polónia pela Alemanha hitlerista e Início da II Guerra Mundial)
17/09	<i>76. Rocznicą wkroczenia wojsk radzieckich do Polski</i> (76º Aniversário da invasão das tropas soviéticas na Polónia)
W Brazylii (no Brasil)	
08/08	Início do ano letivo na Escola de Língua Polonesa JP II em São Paulo (<i>Początek roku szkolnego w Sobotniej Szkole Języka Polskiego JP II w São Paulo</i>)

Redigiu: Lea Żułkiewicz

Z życia szkoły - urodziny obchodzą ... Da vida da Escola - comemoram seus aniversários...

Julho: 14 Ana Lucia Keler; 26 Alexandra Chmielewicz

Agosto: 30 Luciano A Noceti

Setembro: 03 Elvis Ferrareis; 09 Milleny Garcês Antoniuk; Michelle Garcês Antoniuk; 19 Mendelson de Lima Gusmão

*Sto lat, sto lat, niech żyją, żyją nam,
Sto lat, sto lat, niech żyją, żyją nam, Jeszcze
raz, jeszcze raz
Niech żyją, żyją nam ...*

Wszystkim Jubilatam życzymy wszystkiego najlepszego! Zdrowia, radości i wszelkiej pomyślności!!!

Aos aniversariantes desejanos tudo de bom! Saúde, alegrias e felicidades!!!

Polska i My - Biuletyn Szkoły Języka Polskiego im. Jana Pawła II w Sao Paulo

Corpo editorial: Julio Brnadeburski, Rosane AP Mainieri, Lea Żułkiewicz, Marcio Dacyszyn Andreatta, Barbara Rżyski

Editada com auxílio financeiro dos alunos da Escola

Proibida reprodução de qualquer tipo, sem autorização prévia do Corpo Editorial

Contato: aulasdepolones@yahoo.com.br